

Vlaams
Parlement

stuk **877** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 14 januari 2011 (2010-2011)

Voorstel van resolutie

van mevrouw Sabine Poleyn en de heren Wilfried Vandaele, Chokri Mahassine,
Carl Decaluwe, Marc Hendrickx, Paul Delva en Philippe De Coene

betreffende de opwaardering van
de buitenlandberichtgeving in de Vlaamse media

TOELICHTING

Op 16 juni 2005 werd een voorstel van resolutie ingediend in het Vlaams Parlement door Sabine Poleyn, Miet Smet, Jan Loones, Bart Caron en Dany Vandenbossche betreffende het opstellen van een Vlaams mediaplan voor het Zuiden (*Parl. St.* VI. Parl. 2004-05, nr. 397/1). Hierin werden enkele suggesties opgenomen om te werken aan een meer evenwichtige aandacht voor het Zuiden in de Vlaamse media.

De indieners vertrokken van de wetenschappelijke vaststelling dat de toegenomen globalisering niet leidt tot meer aandacht voor het buitenland in de media, wel integendeel. Ze stelden vast dat meer bepaald de aandacht voor het Zuiden zeer fragmentarisch en stereotiep is. Omdat kennis een belangrijke basis vormt voor verbondenheid in deze geglobaliseerde wereld, en omdat Vlaanderen zich maar op de wereldkaart kan plaatsen wanneer de wereld ook in Vlaanderen een genuanceerd gezicht krijgt, vroegen zij de Vlaamse Regering enkele stimulerende maatregelen te onderzoeken.

De toenmalige Vlaamse Regering ging op enkele suggesties uit het voorstel in, met name de jaarlijkse uitreiking van een Noord-Zuidpersprijs (sinds 2005), een verdere steun aan het onafhankelijk wereldnieuwsagentschap in Vlaanderen IPS en aan het gespecialiseerde werelddtjdschrift Mo*.

Vijf jaar later stellen we vast dat de problematiek blijft. Wetenschappelijk onderzoek blijft de dalende aandacht voor het buitenland in de media bevestigen. Ook het laatste onderzoek van het Vlaams Vredesinstituut, dat een status quaestionis maakte van het beschikbare wetenschappelijk onderzoek, concludeert in dezelfde zin. Op de fora voor journalisten, zoals de Staten-Generaal van de Media in maart 2009, werd vaak verwezen naar de alarmerend lage kwaliteit van onze buitenlandse berichtgeving.

Daarom willen de initiatiefnemers van dit voorstel de Vlaamse Regering nogmaals wijzen op de dalende aandacht, niet enkel voor het Zuiden, maar voor het hele buitenland, met inbegrip van de Europese Unie, en ook van de andere gemeenschappen en gewesten in ons land.

Vaststelling

Het afgelopen decennium stelden heel wat opiniemakers en academici de paradox vast tussen de toenemende globalisering van onze wereld, en de inkrimping van de aandacht voor het buitenland in de (populaire) media. De toegenomen technische mogelijkheden voor informatieverbreiding lijken immers niet onmiddellijk te leiden tot meer of bredere aandacht voor het buitenland in de media.

In Vlaanderen werd het onderzoek daarover tot nog toe voornamelijk toegespitst op een analyse van de televisiejournaals. Wellicht zijn deze vaststellingen gelijklopend wat radiojournaals en de schrijvende pers betreft. Analyses van andere programma's op radio en tv – buiten het nieuws – zijn niet onmiddellijk voorhanden. We bekijken daarom de belangrijkste vaststellingen uit de analyses van de tv-journaals.

Op basis van hun vergelijkende studie¹ over het nieuwsaanbod op de Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie (VRT) en de Vlaamse Televisiemaatschappij (VTM) stelden onderzoekers van de Universiteit Gent dat buitenlands nieuws op beide Vlaamse televisiezenders slechts een beperkt aandeel vormt van de totale nieuwsuitzendingen. Opvallend hierbij was dat de meeste aandacht naar nieuws over specifieke thema's ging. In 2004, met de oorlog in Irak, was dit vooral over 'oorlog en terrorisme' en 'rampen en branden'.

¹ E. De Bens & S. Paulussen (2004), 'Hoe Anders is de VRT? De 'performantie' van de Vlaamse publieke omroep en vergelijkende analyse van het nieuws TV1 en VTM', UGent, Vakgroep Communicatiewetenschappen.

Een onderzoek² voor het Elektronisch Nieuwsarchief (ENA) door prof. Daniel Biltereyst en Stijn Joye bevestigt dat. Uit hun thematische analyse van het buitenlandse nieuwsaanbod bleek dat vooral de meer ‘dramatische’ onderwerpen aan bod komen. Het gaat vaak om een beperkt palet aan gecoverde thema’s.

Daarnaast blijkt dat het buitenlandse nieuws uit een beperkt aantal regio’s komt³: vooral de Europese landen, de VSA en het Midden-Oosten. Dat zijn de hoofdrolspelers op internationaal politiek en economisch vlak, en ook de continenten waar de meeste correspondenten en nieuwsagentschappen aanwezig zijn. Rond Afrika, Latijns-Amerika, Azië en Oceanië blijft het opvallend stil.

Het gevolg van die concentratie is dat berichtgeving over landen die maar weinig ‘nieuwswaardig’ zijn, veelal gefragmenteerd en discontinu is. Dat betekent dat het vaak gaat om spectaculaire verhalen, over specifieke gebeurtenissen, waarvan de resultaten of (mogelijke) oplossingen weinig worden gevolgd.

Niet-westerse nieuwsfeiten zijn met andere woorden vaak een korte levensduur beschoren, tenzij het ‘big stories’ betreft. In deze gevallen wordt één verhaal gevolgd, inclusief achtergrond, duiding en aandacht voor resultaten. Voor het merendeel van nieuwsfeiten geldt echter de regel van fragmentatie en discontinuïteit. Dat versterkt een stereotiepe beeldvorming over landen in Afrika, Azië, Latijns-Amerika⁴.

In het zoeken naar mogelijke verklaringen voor deze tendensen wordt zelden gewezen op het gebrek aan belangstelling van de journalisten, maar vaker op de invloed van de toenemende concurrentie, commercialisering en popularisering van de mediamarkt. Die dreigt ervoor te zorgen dat steeds minder wordt geïnvesteerd in die nieuwscategorieën waarvoor het publiek nauwelijks interesse zou hebben. Hard buitenlands nieuws hoort daarbij.

Er is maar weinig onderzoek bekend naar de mogelijke interesse van het publiek voor het buitenland. Uit de door TNS-Media verwerkte enquête⁵ blijkt dat 94% van de ruim 2000 ondervraagde Vlamingen niet akkoord ging met de stelling dat de media te veel aandacht hebben voor buitenlands nieuws. Uit interviews voor UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) in 2001⁶ bleek dat kijkers wel interesse hebben voor niet-westers nieuws, maar door de versnipperde berichtgeving de gebeurtenissen vaak niet begrijpen. De onderzoekers stelden vast dat wanneer kijkers meer duiding kregen bij het nieuws, hun interesse vanzelf groeide.

De impact van buitenlands nieuws is niet enkel dat er meer kennis is over het buitenland, maar het onderzoek van het Vredesinstituut stelt vast dat dat leidt tot een gevoel van verbondenheid en betrokkenheid met het wereldgebeuren. Bovendien vormen mediaconsumenten zich vaker een wereldbeeld waarin vredesparticipatie zinvol is, en blijken ze zelf

² D. Biltereyst & S. Joye (2005), ‘Voorspelbaar buitenland. Analyse van de buitenland- en de internationale berichtgeving van de VRT- en VTM-journaals in 2003’ in: M. Hooghe, K. De Swert en S. Walgraeve (eds.), *Televisienieuws als venster op de wereld*. Leuven: Acco.

³ D. Biltereyst & S. Joye (2005), o.c. + Vredesinstituut, hoofdstuk 2.

⁴ ‘Colombia in één minuut een keer per jaar? Dan staat Colombia gelijk aan drugs en ontvoering. Pakistan en India, dat zijn religieuze rellen’. Citaat uit: Ekstermolengroep (2004), ‘Tango der kneuterigheid. Een noodkreet over het wegwijnende buitenland in politiek en media’. www.ekstermolengroep.be + Wouters, R.; De Swert, K. & Walgrave, S. (2009). ‘Een Venster op de Wereld – De Actuele Staat van Buitenlandberichtgeving: Feiten, Impact en Actieruimte’. Brussel: Vlaams Vredesinstituut.

⁵ Gezamenlijke enquête van Mo* en Klasse, waarvan de resultaten werden verwerkt door TNS-Media; S. Frederix (2004), ‘De Grote Globaliseringsenquête’ in: Mo*, nr. 19, december 2004.

⁶ Greg Philo (2001), ‘An unseen world: how the media portrays the poor’ in: UNESCO-Courier, nov. 2001, vol. 54 issue 11, p. 44, 3p, 2c.

positieve vredesattitudes aan de dag te leggen. Zo geloven ze sterker dat ze zelf ook een bijdrage kunnen leveren tot een meer vredevolle wereld⁷.

Een extra bekommernis is dat deze daling aan buitenlands nieuws zich het sterkst manifesteert bij brede ('populaire') publieksmedia⁸. Dat voedt de vrees voor een wezenlijke nieuws- of kenniskloof. Ook het internet lijkt niet het populaire alternatief te vormen waar mensen zelf op zoek gaan naar hun niet-westers nieuws. Publieksstudies geven immers aan dat slechts een beperkte groep het internet ook actief buiten de professionele omgeving gebruikt als informatieverstrekker over buitenlands of internationaal nieuws.

Conclusie

Bovenstaand onderzoek geeft dus aan dat er ook in het Vlaamse medialandschap nog meer mogelijkheden liggen voor een evenwichtige aandacht voor het buitenland, en meer specifiek voor het Zuiden, de Europese Unie en zelfs Wallonië. Dat doet vermoeden dat ook buiten het nieuws weinig aandacht leeft voor het buitenland. In een globaliserende wereld is niet enkel het regionale en binnenlandse nieuws belangrijk, maar evenzeer een genuanceerd beeld van wat in die wereld bezig is. Vlaanderen op de wereldkaart zetten kan maar wanneer de wereld in Vlaanderen een gezicht krijgt.

De indieners vragen daarom de Vlaamse Regering om maatregelen om meer aandacht voor het buitenland en voor globale wereldverhoudingen in de Vlaamse massamedia te stimuleren. Dat kan gerealiseerd worden via verschillende wegen op een duurzame en structurele manier.

Sabine POLEYN

Wilfried VANDAELE

Chokri MAHASSINE

Carl DECALUWE

Marc HENDRICKX

Paul DELVA

Philippe DE COENE

⁷ Onderzoek Vredesinstituut, hoofdstuk 3.

⁸ Biltereyst, D. & Desmet, L. (2010). 'One Day of Foreign and International News. Reconsidering the Paradox of Parochialism and the Shrinking News Agenda'. In J. Gripsrud & L. Weibull (Eds.), 'Media, Markets and Public Spheres. European Media at the Crossroad's' (pp. 195-217). Bristol: Intellect Books.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
  - 1° de globalisering van onze wereld en de betrokkenheid van de Vlamingen daarbij, onder meer door toerisme, handel, migratie en onze centrumpositie in Europa;
  - 2° de beperkte aandacht voor het buitenland in de (populaire) Vlaamse media, zoals bevestigd in het onderzoek van Joye, S. (2010). ‘De Media(de)constructie van Rampen. Een Multimethodisch Longitudinaal Onderzoek naar de Vlaamse Nieuwsberichtgeving over Nationale en Internationale Rampen’. Zelzate: University Press;
  - 3° de ondervertegenwoordiging van en de thematisch enge berichtgeving over landen uit het Zuiden in de buitenlandse berichtgeving, zoals bevestigd in het onderzoek van (...) Van Leuven, S. (2009). ‘De Wereld, Ons Huis? Het Nieuwsselectieproces in de Buitenlandberichtgeving: Een Kwantitatieve Inhoudsanalyse van de Berichtgeving in De Morgen in Combinatie met een Participatieve Observatie op de Redactie van Diezelfde Kwaliteitskrant’. Universiteit Gent: Niet-gepubliceerde scriptie;
  - 4° de doelstellingen vervat in de beleidsnota Buitenlands Beleid 2009-2014, met de nadruk op draagvlakversterking met betrekking tot ontwikkelingssamenwerking;
  - 5° de beleidsnota Media 2009-2014 met als doelstellingen: de onafhankelijkheid, pluriformiteit en kwaliteit van de media; de toegang voor elke Vlaming tot een divers, kwalitatief en innovatief media-aanbod en het stimuleren van de media als partners in een vooruitstrevende informatiemaatschappij;
  - 6° de aangekondigde herziening van het protocol dat de Vlaamse Regering heeft afgesloten met de schrijvende pers, waarbij het uitgangspunt is dat steun aan de schrijvende pers nadrukkelijk wordt gekoppeld aan voorwaarden die de pluriformiteit versterken, en de kwaliteit en de redactionele onafhankelijkheid verhogen;
  - 7° het decreet van 2 april 2004 inzake ontwikkelingseducatie;
  - 8° het onderzoek ‘Een venster op de wereld – De actuele staat van buitenlandberichtgeving: feiten, impact en actieruimte’, uitgevoerd door de onderzoeksgroep M2P van de Universiteit Antwerpen, in opdracht van het Vlaams Instituut voor Vrede en Geweldpreventie, waarover de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een hoorzitting hield in oktober 2009 (*Parl. St. VI. Parl. 2009-10, nr. 236/1*). Dat onderzoek wees op de impact van het buitenlandse nieuws op de kennis van Vlamingen, en het belang van de kennis voor de attitudevorming;
  - 9° de economische crisis en de mediacrisis die het de klassieke media moeilijk maakt om voor het buitenland te kiezen;
  - 10° de vraag naar opwaardering van de buitenlandberichtgeving op de Staten-Generaal voor de Media van 19 maart 2009;
- overwegende dat de volgende elementen belangrijke doelstellingen zijn voor het Vlaamse beleid:
  - 1° een verbreding van het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking, onder meer door:
    - a) een verdieping van de bestaande aandacht voor het buitenland in de media, meer specifiek voor het Zuiden, zowel via specifieke als binnen algemene programma’s;
    - b) een genuanceerde beeldvorming over landen uit het Zuiden en globale wereldverhoudingen;
  - 2° een gevoel van verbondenheid met mensen over de wereld heen en duiding van de invloed die globale thema’s, zoals duurzame ontwikkeling, millenniumdoelstellingen, VN, gender, ontwikkelingssamenwerking en noodhulp, op ons leven hebben;
  - 3° de onafhankelijkheid, pluriformiteit en kwaliteit van de media;

- 4° de toegang voor elke Vlaming tot een divers, kwalitatief en innovatief media-aanbod;
- 5° het stimuleren van de media als partners in een innoverende informatiemaatschappij;
- overwegende dat zowel berichtgeving over het Zuiden, de Europese Unie, de regio's in Europa als Wallonië en de andere gemeenschappen en gewesten in ons land – hieronder allen 'buitenland' genoemd – weinig ruimte krijgt in de Vlaamse media;
- vraagt aan de Vlaamse Regering om, rekening houdend met de budgettaire beperkingen, te stimuleren dat er meer aandacht komt voor kwaliteitsvolle berichtgeving en duiding omtrent het buitenland in de Vlaamse media door:
  - 1° Vlaamse informatieknooppunten, zoals bij voorbeeld IPS, Mo*, met expertise omtrent (een aspect) van het buitenland verder te versterken;
  - 2° internationale journalistiek te stimuleren door bijvoorbeeld:
    - a) het Fonds Pascal Decroos verder structureel te ondersteunen, in voorkomend geval door de oprichting van een specifieke werkbeurs 'Buitenland' die onderzoeksjournalistiek in verband met het buitenland stimuleert;
    - b) een Europese onderzoeksjournalistiek te steunen, zoals via de 'European Fund for Investigative Journalism';
    - c) bij de herziening van het protocol met de schrijvende pers duidelijke voorwaarden inzake een evenwichtige berichtgeving over het buitenland te overwegen;
    - d) impulsen te geven aan redacties om een buitenlanddesk (of een Europadesk) te ontwikkelen;
    - e) door te gaan met de uitreiking van de Noord-Zuidpersprijs;
  - 3° 'wereldvorming' voor journalisten en studenten journalistiek en communicatiewetenschappen te stimuleren door:
    - a) de desbetreffende instellingen hoger onderwijs ertoe te stimuleren om relevante gastdocenten en experts aan te trekken in de relevante opleidingen;
    - b) een mediaprijs uit te reiken aan de bachelor- of masterproef die, of aan onderzoek dat meer kwaliteitsvolle buitenlandberichtgeving stimuleert in de klassieke of nieuwe media;
    - c) te onderzoeken hoe de ervaring van journalisten in het buitenland (en in rampen- en oorlogsgebieden) doorgegeven kan worden aan collega's;
    - d) netwerking te stimuleren tussen journalisten, vormingsinstellingen, niet-gouvernementele organisaties (ngo's), bedrijven, internationale instellingen met ervaring in het buitenland;
    - e) studenten in de journalistiek en de communicatiewetenschappen specifiek te stimuleren om deel te nemen aan bestaande programma's zoals de Vlaamse stages bij multilaterale organisaties of het Europese programma 'Een Leven Lang Leren' (met onder andere Socrates, Erasmus, Leonardo);
  - 4° netwerking met buitenlandse journalisten te stimuleren door journalisten of studenten te erkennen als specifieke doelgroep:
    - a) voor Vlaamse studie- en werkbeurzen;
    - b) bij uitwisselingsprojecten bijvoorbeeld binnen ontwikkelingssamenwerking of media;
    - c) in het Vlaamse verwelkomingsprogramma 'Flanders Inspires International Visitors Program';

- 5° in de onderhandelingen over de volgende beheersovereenkomst met de Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie (VRT) evenwichtige aandacht voor het buitenland (en meer bepaald het Zuiden en de Europese regio's) in nieuwsprogramma's en andere programma's na te streven als deel van het generalistische aanbod en daarover concrete performantiemaatstaven vast te leggen;
- 6° het wetenschappelijke onderzoek in verband met buitenlandberichtgeving en de bundeling ervan te stimuleren.

Sabine POLEYN

Wilfried VANDAELE

Chokri MAHASSINE

Carl DECALUWE

Marc HENDRICKX

Paul DELVA

Philippe DE COENE